

tere so prišli, vse eno, so-li bili v tej na kako korist ali pa jih v njej ni nihče videl poprej, v času, ko so imeli še čvrste roke za delo. Da to ni pravično, to sodi vsak, kdor le hoče in tudi vlada zna za to dobro. Vsled tega se misli že dalje časa, kako da se naj popravi ta krivica, ki se godi občinam v tej stvari.

Lani, proti koncu leta so nekateri državni poslanci sprožili to stvar na novo ter so vladi živo priporočili, naj se ta krivica odpravi in naš poslanec, g. Fr. Robič je govoril o tej reči dne 12. decembra blizu tako-le: Leta 1881 se je obrnila visoka vlada do raznih deželnih zastopov z dopisom, v katerem priznava potrebo premembe domovinske postave z dne 3. decembra 1863, in pozivlja deželne zastope, da povedo svoje mnenje. Kakor znano, je večina deželnih zastopov za tako premembo domovinske postave, naj se z daljšim neprestanim bivanjem v jedni in isti občini pridobi domovinska pravica. Posebno pa je poslednje ljudsko popisovanje pokazalo, da je neobhodno potrebno premeniti sedanjo domovinsko postavo. Izid ljudskega popisovanja je jasno pokazal, kar sem jaz že naglašal v svojem predlogu, da se od popisovanja do popisovanja vedno bolj razlikuje bivališče in domovina, socialna in gospodarska pristojnost in pa pravna. Domovinska postava se nikakor več ne vjema z bivališčem oseb v raznih občinah. Kakor je omenil poslanec dr. Pacák, imelo je leta 1869 izmed 100 oseb 78 domovinsko pravico v občini, v kateri stanujejo; v letu 1880 pa le še 69 in leta 1890 pa je že samo 63 izmed 100 oseb imelo domovinstvo ondu, kjer stanujejo. V posameznih deželah so pa razmere še mnogo neugodnejše, tako ima na Dolenjem Avstrijskem le 41 oseb izmed 100 domovinstvo v tisti občini, v kateri stanujejo, na Štajarskem po 47. Potem pa pridejo na vrsto Gorenja Avstrija, Solnograško, Koroško, Češko, Šlezija in tudi Kranjsko... Bolj stalno prebivalstvo je na Krasu, potem v Galiciji in Bukovini, posebno pa v Dalmaciji, kjer sta pojma »dom« in »domovinstvo« zares skoro jedno in isto.

Takih razmer, kakor so v prvih imenovanih deželah, zares ne moremo zdravih imenovati. Tudi uradno poročilo o ljudskem popisovanju z dne 31. decembra 1890 opozarja na to, da določbe domovinskega zakona niso primerne glede na dosedanje premikanje prebivalstva. Pri naraščajočem gibanju se meje o pridobitvi domovinstva ne smejo izoževati, temveč morajo se razširjati. Vsi sklepi o premembi domovinske pravice, mnenja, ki so se oddala v tem oziru, in poizvedovanja, ki so se vršila, niso dovedla do nobenih praktičnih rezultatov, če tudi se pritožbe zastran določeb domovinskega zakona niso pomajnsale, temveč še pomnožile. Ker so stroški, ki jih inajo zlasti kmečke občine vsled določeb domovinske postave za preskrbovanje ubogih, narasli neizmerno, zato so tudi neizmerno se povikšale občinske priklade na mnogih krajih. Mnogo oseb je bilo rojenih v tujih občinah, drugi so pa večji del življenja na tujem preživeli, ondu si pridobili premoženje in obrabili svoje moči, potem pa so po lastni ali brez lastne krivnje obožali, kakor je omenil neposredni gospod predgovornik.

Gospoda moja, domovinska občina za-nje še le izve, ko gre za njih daljši obstanek. Ali še druge neugodnosti izvirajo iz sedanje domovinske postave. Večkrat morajo veljavne osebe, posebno take, ki so bile pri vojaki, potovati od občine do občine, povsod se jih branijo in še le čez več let dobé domovinsko pravico za-se in svojo rodbino. Tako potovanje od občine do občine je neprijetno in drago.

Nazadnje je pa še to, da se pri mnogih osebah več ne bo dala določiti domovinska pravica, če bode dolgo veljala sedanja domovinska postava. Kakor sedaj gre za določitev domovinstva kake osebe, potreba je poseči

po starejših določbah, ki so veljale pred sedanjim domovinskim zakonom.

Ker se je od raznih strani sprožila prememba domovinske postave z dne 3. decembra 1863, ker je statistično dokazano, da je prememba domovinske postave potrebna pričakujem, da se ta postava zares premeni. Predlog, katerega sem jaz stavil, ne obsega načrta postave, kakor predlog gospoda poslanca dr. Pacáka, ker jaz mislim, da so pomanjkljivosti sedanje domovinske postave najbolj znane vladi in da se mora vladi v tacih stvareh prepustiti vodilna vloga. — Da je g. poslanec s tem govoril konservativnim poslancem iz srca, kazalo je živo odobravanje njegovih besedij. Tudi mi mu izrečemo na tem mestu svoje priznanje.

Cerkvene zadeve.

Janez Kramberger, župnik Vurberski.

VI. Gospodar. Ali so pa rajni gospod, ki so tako radi v cerkvi molili, bolnike obiskovali in pa v šoli podučevali, tudi za gospodarstvo kaj veljali? Gotovo! Vedeli so, da nam je vsakdanjega kruha treba, in da moramo torej ne samo moliti, ampak tudi delati. Njihov prednik, vlč. g. župnik Holzer, so svojim naslednikom zapustili svojo lepo kmetijo, ki je največa v celi fari, pa od cerkve in farovža skoraj eno uro oddaljena. Kot moder kristjan, so si naš rajni gospod čas tako lepo razdelili, da so večkrat na svojo puščo gledat prišli, in bili so tudi v umnem gospodarstvu lep izgled župljanom svojim. Da bi plevelj iz žita odpravili, so si kupili za 90 goldinarjev stroj za čiščenje žita in so ga prav radi prepuščali tudi župljanom svojim.

Skrbeli pa niso samo cerkev, šolo in dobro gospodarstvo, ampak tudi za to, da so svoje stanovanje tako preuredili, kakor se spodobi za katoliškega duhovnika, namestnika božjega. Dozidali so k farovžu toliko, da so sedaj stopnjice v prvo nadstropje lepo pod streho, ko so bile prej dežu in snegu izpostavljene; tako so pridobili v prvem nadstropju hišico s tremi okni proti severu. Tudi kuhinjo so vso preuredili. Poprej je bil širok dimnik ravno nad prostim kuriščem in tako je v piskre, ki so pri ognju stali, v priliki tudi dež izpod milega nebu lil, in kuhinjski dekli ni bilo tedaj mogoče pri ognjišča obstati. Kar so si zidali, to so skoraj vse sami plačali iz svojega žepa.

V prejšnjih letih so posebno o velikonočnem času goreče menihe, pobožne jezuite v pomoč vabili; po misjonu in večkratnem ponavljanju njegovem se je poštena Vurberska fara vsa v Gospodu pomladila. Rajni gospod so se pa tudi radi za poštenje svojih ovčie potegnili. Enkrat sreča našega gospoda posvetnjak na cesti, ravno ko so s pokopališča se vračali, kjer so za dušni pokoj svojih pokojnih ovčie molili. Predrzni mestni gospodič njih vstavi z besedami: »Kaj mislite, ali bodo kedaj ti-le vstali, ki tukaj pod zeleno odejo spavajo?« Gospoda je zgrabila sveta nevolja in rekli so: »Kakor resnično je Bog v nebesih, ki je ves svet in tudi naš človeški rod ustvaril, in kakor resnično je Jezus za nas umrl in tretji den od mrtvih vstal, tako resnično bo prišel na sodnji dan sodit živih in mrtvih!« Gospodiča je bilo že sram in strah; po prvi nepremišljeni besedi spregovori v zadregi še drugič ne manje nerodno: »Ali mislite, da bodo toti Vaši dolanci res kedaj v nebesa prišli? Jaz mislim, da ne, jih predobro poznam!« Zdad so ga gospod ostro pogledali in so mu rekli: »V nebesih med angelji in svetniki, tam so brez vsega greha, na svetu pa smo vsi slabosti podvrženi; za to nam pa je ljubi Jezus postavil

sv. zakramente, da se v njih očiščujemo. Sodba je sicer v božjih rokah, ne v mojih. Toliko vam pa vendar-le lahko povem, in trdno upam, da gledajo oni, ki sem njim jaz posteljo za večnost postlal, vsi obličje božje. Bog bodi enkrat tudi nama milostljiv sodnik! — Za to pa ljubi moj, nikar predržno ne sodite, da ne bode te kedaj za to ostro obsojeni! Tako so se vneli sicer ves krotek dušni pastir za sv. vero in pa tudi za poštenje njihovej skrbi izročeni vernikov.

Miloščinjo so rajni gospod delili v časih celo obilniše, nego njim je bilo samim mogoče. Svojim nekdanjim učencem, ki so jih v latinske šole spravili, da bi jih za duhovski stan izredili, pomagali so z denarjem in tudi z živežem, ki so ga pošiljali »Dijaški kuhinji« v Mariboru s pristavkom, naj nikdo njihovega imena ne izve. Jaz sem pa večkrat vendar-le njihova dobra dela odkrival, ker je ljubi Jezus rekel, naj svetli luč dobrega izgleda ljudem, ki bodo tako Boga hvalili za dar sv. vere, ki človeško srce, samo na sebi trdo in skopo, k delom krščanskega usmiljenja nagiblje.

Gospodarske stvari.

Nekaj o gnojenji in gnojilih.

(Dalie.)

V dvajset vozih ali 200metričnih stotih živinskega gnoja imamo: 15.900 kg. vode, 4060 kg. organskih snovij, 68 kg. dušca, 32 kg. fosforove kiseline, 80 kg. kalija; v 2 metričnih stotih koščene moke: 26 kg. vode 47.6 organskih snovi, 5.2 kg. dušca, 35.2 kg. fosforove kiseline, 0.2 kg. kalija; skupaj 15.926 kg. vode, 4107.6 kg. organskih snovij, 73.2 kg. dušca, 67.2 kg. fosforove kiseline, 80.2 kg. kalija.

Ako bi pa hoteli vsako leto ha. vinograda gnojiti s plastjem in sicer za 1 m² enega po 10 kg., potrebujemo za to gnojenje 2000 plastov v težini: 20.000 kg. S tem dodamo zemlji okoli 2800 kg. vode, 200 kg. dušca, 20.3 kalija, 24 fosforove kiseline.

Akoravno toraj tudi s plastjem tako močno gnojimo, vendar-le ne damo s tem zemlji dovolj dušcinatih snovij v primeru k prvemu gnojilu, bi imeli snovi dovolj, toda primanjkuje nam okoli 43 kg. fosforove kiseline, okoli 59.9 kg. kalija, dveh najglavnejših snovij. Ako teh ni v pravem razmerju tudi dušca ne zamorejo rastline popolnoma izkoristiti, radi česar tudi ne smemo prave rodovitosti pričakovati. Razun tega treba tudi v poštev vzeti, da je ta hrana v taki obliki, da je zamorejo rastline še le po dolgem ležanju, še le, ko organske snovi že trohnije, zase porabiti. Navadno se tudi ne gnoji v tako obili meri s plastjem, vzame se samo jedna po $\frac{1}{10}$ del. Kaj smo toraj s tem sebi in rastlini koristili? Rekel bi, da nič, da smo se še oškodovali, ker smo naš denar za tvarino in delo tako rekoč zavrgli.

Poglejmo, kaj nas eno, ali drugo gnojenje stane. Ako voz gnoja računimo, kakor se navadno kupi, po 3 gld., tedaj nas stane 20 voz gnoja 60 gld., dva metrična stota koščene moke 18 gld., tedaj oboje skupaj 78 gld., 2000 plastov po navadni ceni po 10 kr. = 200 fl. Stroški za delo gnojenja recimo, da so pri obeh gnojilih enaki.

S tem razvidimo, da je gnojenje s plastjem mnogo dražje in da bi zamogli si s tem denarjem, katerega za to trošimo, mnogo več hranivnih snovi dobiti. Kakor so pa razni poskusi pokazali, izplača se dobro gnojenje tudi mnogo bolje, kakor pa slabo.

Glavno pri tem pa je, da te tvarine niso v plastji v takem stanu, da bi bile rastlinam prec za hrano vgodne.

Uspeh se razdeli na več let, kakor ta tvarina razpada, toraj ne bode uspeh nikdar toliko popolen. Umni gospodar toraj ne bode gnojil s samim plastjem. Toda kaj storiti? Živinskega gnoja že za polje primanjkuje, kje ga bomo toraj vzeli vsako leto po 20—30 voz, ako ga ne dobimo slučajno v bližini? Toda nikar tu jadikovati, našli si bomo pomoč. Predno govorimo o izključeni porabi umetnega gnoja, hočemo poskusiti, kako bi si zamogli z mešanim gnojem, kompostom pomoči. Zbirajmo marljivo vse, kar nam v roke pride! Ako nabereмо n. pr. 1000 kg. listja, slame, raznih plevelnih rastlin, žaganja, resja, imamo v njih poprečno okoli: 6.1 kg. dušca, 2.3 kg. kalija, 1.6 kg. fosforove kiseline; 1000 kg. vinskih tropin 17.2 kg. kalija, 9.6 kg. fos. kis.; 1000 kg. vinskih drožij 13.1 kg. dušca, 33.4 kg. kalija, 3.6 fos. kis.; 1000 kg. kurjeka 15.4 kg. dušca, 8.5 kg. kalija, 15.4 fos. kis.; 1000 kg. gnoja iz stranišča 3.5 kg. dušca, 2.0 kg. kalija, 2.8 fos. kis.; 1000 kg. odpadkov od [roževja 10.2 kg. dušca, 5.5 kg. fos. kis.; 1000 kg. hrošcev majnikov 3.5 kg. dušca, 0.5 kg. kalija, 0.4 kg. fos. kis.; 1000 kg. odpadkov od tovarn za usnje 1.4 kg. dušca, 1.3 kg. kalija; 1000 kg. saj 1.3 kg. dušca, 2.4 kg. kalija, 0.4 fos. kis.; 1000 kg. pepela od lesa od listov cev 10.0 kg. kalija, 6.0 kg. fos. kis.; 1000 kg. pepela od lesa od igličkovcev 6.0 kg. kalija, 4.5 kg. fos. kis. itd. — dobimo vkup 11.000 kg. gnoja 54.5 kg. dušca, 83.6 kg. kalija, 44.8 kg. fosforove kiseline. V tisti množini živinskega gnoja pa imamo samo 37.4 kg. dušca, 4.4 kg. kalija in 17.6 kg. fosforove kiseline. (Dalje prih.)

Sejmovi. Dne 5. marcija v Vuzenici. Dne 7. marcija v Ljutomeru, na Pilštanji in v Vidmu. Dne 10. marcija v St. Juriji pod Tabrom, v Kapeli pri Brezicah na Spodnji Polskavi in v Kostrivnici.

Dopisi.

Iz Gotovelj. (»Kmetovalec«.) Ker rodoljubni tržani Zalčani z veseljem in zdatno naše društvo podpirajo, sklicali smo le-to zborovanje v središče prijaznega Zalskega trga. G. Iv. Hausenbichler nam je prav rad prostore velike dvorane prepustil. Gostov iz vseh stanov je nepričakovano mnogo došlo. Dvorana bila je brzo napolnjena. Društveni predsednik v umestno izbranem nagovoru označi posebno nadarjenost našega naroda za kmetijstvo. Zahvali se vsem društvenim podpornikom in prijateljem in prosi, naj nam tudi nadalje svoje prijaznosti ne odtegnejo. Slednjič navzoče srčno pozdravi in zakliče krepko: »dobro došli!« Za tem predava g. učitelj Ant. Petriček, današnjim razmeram prav primerno o trtni uši. Njegov govor se bode natisnil. Veselilo nas je, ko je društveni tajnik poročal, da ima društvo poleg trtne škroplilnice že tudi travniško brano, kateri bo udom v brezplačno rabo. Z njo se iztrebi škodljivi mah iz travnikov, da obilneje raste krma za kmetovo pomoč, ljubo živinico. Pri vpisovanju udov pomnožilo se je zopet njih število; že pred zborovanjem stelo je društvo sto udov. Zborovanje je kratkočasil domači moški četverspev. Posebno izborna so peli ali boljše, peli smo krasno Ipavičev skladbo z brenčočim zborom in baritonom: »Planinska roža«, in »Lepa naša domovina«. Peli smo še mnogo drugih krasnih pesmij v zboru z drugimi pevci, ki so bili navzoči. Društveni predsednik zaključil zborovanje s trikratno »živio« na Nj. veličanstvu, peli smo stoji cesarsko himno s spremljevanjem na glasoviru. Slednjič bilo je še prosto razveseljevanje. Nastopil je zopet »naš pesnik« in deklamoval svoje novosestavljene saljive pesmi. Pri vsaki drugi ali četrti vrsti moral je